

2011.gada pārskats

Kopsavilkums

Priekšsēdētāja ievadvārdi

Kopsavilkums

Eiropas Banku iestādes (*EBA*) 2011. gada pārskats sniedz atskaiti par šīs iestādes darbību un sasniegumiem pirmajā pastāvēšanas gadā. *EBA* tika dibināta 2011. gada 1. janvārī, reaģējot uz prasību pēc vienotākas normatīvās un uzraudzības sistēmas Eiropas Savienībā. *EBA* kopā ar valstu uzraudzības iestādēm, pārējām divām Eiropas uzraudzības iestādēm (*ESA*), proti, *EIOPA* un *ESMA*, Apvienoto komiteju un Eiropas Sistēmisko risku kolēģiju (*ESRB*) ir daļa no jaunās Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas (*ESFS*).

Regulā, ar ko nodibināja *EBA*, iestādei uzticēts plašs uzdevumu klāsts līdztekus tiem, kas jau bija mantoti no tās priekšteces, Eiropas Banku uzraudzītāju komitejas (*CEBS*), un visu šo uzdevumu galīgais mērķis ir saglabāt finansiālo stabilitāti, nodrošināt uzticību finanšu sistēmai kopumā un nodrošināt aizsardzību finanšu pakalpojumu saņēmējiem.

EBA uzsāka darbību ar pilnu jaudu. *EBA* priekšsēdētājs savā ievada uzrunā norādīja, ka iestāde “sāka darbību diezgan skarbā un grūtā tirgus situācijā ar daudzām būtiskām problēmām, kuras bija jārisina nekavējoties. Nebija viegli koncentrēties uz jaunas organizācijas veidošanu, kad vienlaikus bija jāpievēršas nopietniem banku nozares stabilitātes pārbaudījumiem”.

EBA prioritātes un darbība, kas aprakstītas Darba programmā 2011. gadam, aptvēra trīs galvenās jomas: **regulējumu**, **riska analīzi** un **operācijas** ar mērķi izveidot iestādes **patērētāju aizsardzības** funkciju.

EBA centieni regulējuma jomā galvenokārt bija pievērsti tam, lai liktu pamatu tā sauktajam Eiropas Vienotajam kodeksam — kopējam pilnīgi harmonizētu noteikumu krājumam, kas būs saistošs un tieši piemērojams visās ES dalībvalstīs. Tas ir būtisks uzdevums, jo dažos nākamajos gados ir jāpabeidz vairāk nekā 100 saistošu tehnisku standartu un līdz 2013. gada 1. janvārim ir paredzēts izdot aptuveni 40 standartu. Visa 2011. gada laikā *EBA* gatavoja pamatu vairāku saistošu tehnisko standartu izstrādei tādās būtiskās jomās kā pašu līdzekļi un likviditāte, pamatojoties uz Eiropas Komisijas 2011. gada jūlijā sniegtajiem priekšlikumiem par *CRDIV/CRR*. Līdztekus šim sagatavošanās darbam ar saistošajiem standartiem *EBA* turpināja gatavot norādījumus par dažādiem *CRDIII* aspektiem, piemēram, iekšējo vadību, uzlaboto rādītāju pieejas (*AMA*) papildinājumiem un grozījumiem, atbildību datu vākšanas kampaņām, riskam pakļautām vērtībām stresa situācijās un papildu saistību neizpildes un migrācijas risku (*IRC*).

Riska analīzes jomā prioritātes galvenokārt koncentrējās uz problēmām, ko rada finanšu tirgus situācijas pasliktināšanās Eiropā. Turklāt *EBA* turpināja savu parasto riska un neaizsargātības uzraudzību, novērtēšanu un analīzi Eiropas banku nozarē. Turklāt *EBA* pastiprināja pūles veicināt efektīvu un lietderīgu sadarbību starp valstu uzraudzības iestādēm banku uzraudzības jomā, izmantojot politikas darbu un aktīvu dalību uzraudzības iestāžu kolēģijās.

Būtiska sastāvdaļa riska analīzes darbībās 2011. gadā bija ES mēroga stresa tests, ko veica ar 91 bankas izlasi, izmantojot vienu un to pašu nelabvēlīgo scenāriju un vienādu metodoloģiju. Šis mēģinājums izrādījās ļoti spēcīgs stimuls iesaistītajām bankām, jo tās veica vērā ņemamus pasākumus, lai nepieļautu nolaišanos zem 5 % CT1 etalonvērtības, un 2011. gada pirmajos četros mēnešos no jauna piesaistīja aptuveni 50 miljardu eiro jauna kapitāla, gaidot, kad vajadzēs atbilst kopīgi noteiktajam kapitāla robežlielumam. Par spīti panākumiem arī lielas informācijas atklāšanas un kvalitātes nodrošināšanas nozīmē, galvenais mērķis — atjaunot uzticību Eiropas banku nozarei — netika sasniegts, jo valsts parādu krīze paplašinājās, aptverot vēl lielāku valstu skaitu. Turklāt daudzas ES bankas, jo īpaši tajās valstīs, kur bija saspringta situācija, saskārās ar ievērojamām finansēšanas

grūtībām. Pēc Starptautiskā Valūtas fonda un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas norādījumiem *EBA* ierosināja pasākumus, kuri veido daļu no pasākumu kopuma, par ko panākta vienošanās Eiropas līmenī, un kuri vērsti uz banku kapitalizācijas līmeņa nostiprināšanu un uz atgriešanos pie brīvākiem finansēšanas tirgus nosacījumiem. Pēc rūpīgas izvērtēšanas par banku ietekmējamību attiecībā pret Eiropas Savienības dalībvalstīm tika apstiprināts oficiāls ieteikums, kas nosaka, ka bankām līdz 2012. gada jūnija beigām jāizveido kapitāla buferis, lai sasniegtu 9 % kapitalizācijas koeficientu augstākās kvalitātes kapitāla (*CT1*) izteiksmē.

Patērētāju tiesību aizsardzības jomā *EBA* lielākoties koncentrējās uz hipotēkām un citiem patērētāju kreditēšanas veidiem un pētīja bažas tādās jomās kā kredīta starpnieku nozīme, patērētājiem pirms līguma noslēgšanas sniegtās informācijas pārredzamība un skaidrība un kredītpējas novērtēšana.

Kad tika izveidotas trīs Eiropas uzraudzības iestādes, tika izveidota arī Apvienotā komiteja regulārai sadarbībai. Apvienotajā komitejā bieži apsprieda nozares un pārnozaru riska novērtējuma pārskatus un politikas iespējas, ņemot vērā tirgus attīstību. Šīs politikas iespējas saistītas ar tādām jomām kā finanšu konglomerātu uzraudzība, uzskaitē un revīzija, pārnozaru tendenču mikrouzraudzības analīze, finanšu sistēmas riski un neaizsargātība, pasākumi naudas legalizēšanas apkarošanai un patērētāju tiesību aizsardzība. 2011. gadā Eiropas politikas veidotājiem tika iesniegti pirmie apvienotie riska novērtējuma ziņojumi.

Visbeidzot *EBA* pirmajā gadā būtiska nozīme bija šīs iestādes darbību nostiprināšanai un tās institucionālo spēju vairošanai. 2011. gada laikā *EBA* panāca ievērojamu progresu savu finanšu un cilvēkresursu vadības, iepirkumu procesu, IT infrastruktūras un komunikācijas aktivitāšu saskaņošanā ar attiecīgo ES regulu prasībām un labāko praksi.

Priekšsēdētāja ievadvārdi

Man ir liels gods un privilēģija iepazīstināt ar Eiropas Banku iestādes (*EBA*) pirmo gada pārskatu, kurā apkopotas iestādes veiktās darbības pirmajā pastāvēšanas gadā.

EBA izveidošana 2011. gada 1. janvārī iezīmēja lielas pārmaiņas institucionālajā vidē, reaģējot uz steidzamu vajadzību pēc jūtamas attīstības uz integrētāku Eiropas Savienības normatīvo un uzraudzības sistēmu. *EBA* priekštece, Eiropas Banku uzraudzītāju komiteja (*CEBS*), jau bija veltījusi lielas pūles tam, lai panāktu lielāku saskaņotību, bet ierobežoto pilnvaru dēļ šī komiteja nespēja panākt ievērojamu ietekmi uz valstu iestāžu ikdienas praksi. Patiesi viens no galvenajiem trūkumiem pirms *EBA* izveidošanas bija komitejas nespēja pieņemt un koordinēt darbības stratēģijas Eiropas Savienībā. Vajadzība pēc pakāpeniskas pārejas uz dziļāku un efektīvāku ES finanšu tirgu integrāciju kļuva vēl nozīmīgāka līdz ar krīzes rašanos un saasināšanos Eiropā.

Regulā, ar ko nodibināja *EBA*, iestādei tika uzticēts plašs uzdevumu klāsts līdztekus tiem, kas jau bija mantoti no *CEBS*, un visu šo uzdevumu galīgais mērķis ir saglabāt finansiālo stabilitāti, nodrošināt uzticību finanšu sistēmai kopumā un nodrošināt finanšu pakalpojumu saņēmēju aizsardzību.

Mēs sākām darbību diezgan skarbā un grūtā tirgus situācijā ar daudzām būtiskām problēmām, kuras bija jārisina nekavējoties. Nebija viegli koncentrēties uz jaunas organizācijas veidošanu, kad vienlaikus bija jāpievēršas nopietniem banku nozares stabilitātes pārbaudījumiem. Pastāvīgi ir bijis spēcīgs tirgus spiediens veikt koordinētas darbības, lai atjaunotu uzticību ES banku elastīgumam. Pats pirmais mūsu pārbaudījums bija Eiropas mēroga stresa tests, ko veicām kopīgi ar valstu uzraudzības iestādēm, lai novērtētu, cik elastīga pret nelabvēlīgu, bet iespējamu scenāriju ir liela banku izlase, ko veidoja 90 bankas 21 valstī. Rezultātu publikācija 2011. gada jūlijā sniedza tirgum līdz šim nepieredzētu pārredzamību un atklātību — aptuveni 3200 datu punktu par katru banku —, tādējādi palīdzot mazināt investoru bažas par banku pakļautību riskam. Šis stresa tests izrādījās ļoti spēcīgs stimuls iesaistītajām bankām, jo tās veltīja ievērojamas pūles, lai nepieļautu nolaišanos zem testā noteiktās etalonvērtības (1. līmeņa pamatkapitāla — CT1 — attiecību pret riska svērtajiem aktīviem virs 5%), un 2011. gada pirmajos četros mēnešos palielināja savu kopējo 1. līmeņa pamatkapitālu par 50 miljardiem eiro. Šis stresa tests tika veikts ļoti stingri, panākot konsekventus rezultātus un piemērojot vienotu metodoloģiju trijām salīdzinošās vērtēšanas kārtām.

Tomēr patiesības labad jāatzīst, ka valsts parāda krīzes saasināšanās dēļ eiro zonā šim stresa testam neizdevās atjaunot uzticību ES banku elastīgumam. Finanšu krīzes jauna fāze sākās augustā, kad arvien lielākas bažas par valsts parāda ilgtermiņa daļas eiro zonas valstīs izraisīja banku vidējā termiņa un ilgtermiņa finansējuma tirgus būtisku iztukšošanu. Investori sāka vērtēt Eiropas banku noturību, pamatojoties uz tās valsts kredītreitingu, kas nodrošina bankām drošības tīklus; banku kapitāla pozīcijas tika vērtētas, novērtējot to valstu iesaistītību pēc tirgus vērtības, neatkarīgi no banku grāmatvedības veikšanas vietas. Iezīmējās draudīga negatīvas atgriezeniskās saites spirāle: valstu pozīciju pasliktināšanās izraisīja banku finansēšanas grūtības, kas savukārt apgrūtināja parādu mazināšanas procesu, tādējādi potenciāli apdraudot izaugsmes perspektīvas, un tas nelabvēlīgi iespaidoja valstu fiskālo situāciju. Reaģējot arī uz Starptautiskā Valūtas fonda un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas ieteikumiem, mēs ierosinājām pasākumus, kuri veido daļu no pasākumu kopuma, par ko panākta vienošanās Eiropas līmenī, un kuri vērsti uz banku kapitalizācijas līmeņa nostiprināšanu un uz atgriešanos pie brīvākiem finansēšanas tirgus nosacījumiem. Pēc rūpīgas izvērtēšanas par banku ietekmējamību attiecībā pret Eiropas Savienības dalībvalstīm mēs apstiprinājām oficiālu ieteikumu, kas nosaka, ka bankām līdz 2012. gada jūnija beigām jāizveido kapitāla buferis, lai sasniegtu 9% kapitalizācijas koeficientu augstākās kvalitātes kapitāla (CT1) izteiksmē.

Regulējuma jomā *EBA* bija uzticēti galvenie pienākumi, lai izstrādātu tā saukto Eiropas Vienoto kodeksu — kopēju pilnīgi harmonizētu noteikumu krājumu, kas būs saistošs un tieši piemērojams visās ES dalībvalstīs. Līdz ar krīzes saasināšanos Vienotā kodeksa projekts, ko aizsāka Larosjēra [*Larosière*] grupa, ir izrādījies vēl svarīgāks vienotā tirgus stiprināšanai un konsolidēšanai. *EBA* pirmajos darbības mēnešos gūtā pieredze parādīja, ka regulējumam ES valstīs joprojām raksturīgas ļoti būtiskas atšķirības, tādējādi radot sadrumstalotu un nevienādu spēles laukumu. Jauna regulatīvā sistēma, ar ko jāievieš G20 apstiprinātās reformas, sniedz mums lielisku izdevību pavirzīties uz vienotā kodeksa izveides pusi. Atbilstīgi direktīvas un regulas projektam par kapitāla prasībām — tā sauktajam *CRD4-CRR* — mēs esam sākuši sagatavošanās darbu, lai izstrādātu “saistošus tehniskos standartus”, kas patiesi vienoti definēs un konkretizēs Eiropas normatīvo aktu saturu, izmantojot regulu, kas ir tieši piemērojama visā vienotā tirgus teritorijā. Tas ir būtisks uzdevums, jo dažos nākamajos gados ir jāpabeidz vairāk nekā 100 saistošu tehnisku standartu. Līdz 2013. gada 1. janvārim jāizdod aptuveni 40 standartu. Svarīgākie šīs pirmās standartu daļas mērķi ir pabeigt kapitāla definēšanas tehniskos aspektus un izveidot noteikumus maksātspējas seguma koeficienta ieviešanas uzraudzībai.

Mums ejamais ceļš joprojām ir grūtību pilns, bet esmu pārliecināts, ka varam pamatoties uz pirmajā gadā sasniegto un strādāt, lai panāktu turpmāku progresu. Kopš pašiem pirmajiem darbības mēnešiem esam pieņēmuši lēmumus jomās, kurās nebija vienprātības, un esam pierādījuši patiesu Eiropas pieeju. Panākumi nerodas automātiski. Tiem ir vajadzīgas daudzu cilvēku un organizāciju ievērojamas pūles un griba. Un es gribētu izmantot šo iespēju, lai pateiktos visām valstu uzraudzības iestādēm un mūsu uzraudzības iestāžu padomes locekļiem par viņu pastāvīgo atbalstu — pat tad, kad mums nācās saskarties ar ļoti pretrunīgiem jautājumiem. Darbs, ko mēs paveicām ar stresa testu, ar regulārajiem riska novērtējumiem un ar regulatīvo un īstenošanas standartu projektiem, nebūtu iespējams bez valstu iestāžu ekspertu sadarbības un pienesuma. Es patiesi ticu, ka *EBA* un jaunās institucionālās sistēmas turpmākie panākumi ir ļoti lielā mērā atkarīgi no mūsu spējas strādāt kā sistēmai vienoti ar valstu uzraudzības iestādēm.